

חסד ואמת

והוא סדר רחיצת המתים

כמו שנהגו בני חברה קדישא

חסד ואמת

של ק"ק ספרדים פה העירה.

אמשטרדם

שנת וצדיקים ישלם טוב.

ברפוס שלמה בן ה' ארזן מינדים קויטיניו

Vog6

חסד ואמת

והוא סדר רחיצת המתים

כמו שנהגו בני חברה קדישא

חסד ואמת

של ק"ק ספרדים פה העירה.

אמשטרדם

שנת וצדיקים ישלם טוב.

ברוך שלמה בן ה' אהרן מנחם קויטניו

Bij het op den grond leggen van het Lijk.

*Den doode met het laken bedekt hebbende,
hem opnemende en op den grond leggende,
zegt men drie malen:*

בית יעקב לכו ונלכה באור יי : אל אלהים יי
דבר ויקרא ארץ ממורה שמש עד מבואו:
יבוא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכוחו :
כי עפר אתה ואל עפר תשוב : ג'פ.

*Als de doode op den grond gelegd is, zegt
men het volgende:*

מזמור לדוד יי רעי לא אחמר : בנאות
דשא ידביצני על מי כנחות ינהלני :
נפשי ישובב ינחני במעגלי צדק למען שמו :
גם כיראלך בגיא צלמית לא אירא רע כיראתה
עמדי שבטך ומשענתך המה יתחמני : תעריך
לפני שלחן נגד צדדי דשנת בשמן ראשי בוס
רוחה : אך מוכ וחסד ירדפוני כל ימי חיי ושבת
בבית יי לארך ימים :

יֵשֶׁב בְּסֶתֶר עֲלֵינוּ, בְּצֶל שְׂדֵי יְתוֹנוֹן : אִמְר לִי
 מַחְסִי וּמַצֻּדָתִי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ : כִּי הוּא
 יִצִּילֵךְ מִפֶּחַ יָקוֹשׁ, מִדְּבַר הָוּוֹת : בִּאֲבֵרְתוֹ יִכָּר
 לָךְ, וְהִתֵּת כִּנְפֵי תְּחִסָּה, צָנָה וְסִתְרָה אִמְתּוֹ : לֹא
 תִּדְא מִפֶּחַד לִילָה מִחֵץ יַעֲוֹף יוֹמָם : מִדְּבַר
 בְּאֶפֶל יִחַדְךָ מִקֹּטֵב יִשׁוּר צְהָרִים : יְפֹול מִצַּדְךָ
 אֵלֶּף וְרִבְכָּה מִיְּמִינְךָ, אֵלֶּיךָ לֹא יֵגֶשׁ : רַק בְּעֵינֶיךָ
 תִּבִּט, וְיִשְׁלַמְתָּ רַשְׁעִים תִּרְאֶה : כִּירְאָתָה יִי מַחְסִי
 עֲלֵינוּ שְׁמֵת מַעֲוֹנְךָ : לֹא תִתְּאֶנָּה אֵלֶיךָ רָעָה, וְנִגַּע
 לֹא יִקְרַב בְּאַחֲלֶךְ : כִּי מִלְּאֲכִיו יִצוּחֶלְךָ, לִשְׁמֶרְךָ
 בְּכָל־דְּרֹכֶיךָ : עַל־כַּפִּים יִשְׁאוּנְךָ, פֶּן־תִּגּוֹף בְּאֵבֶן
 רִגְלֶךָ : עַל־שֹׁחַל וּפֶתֶן תִּדְרֹךְ, תִּרְמַס כְּפִיר וְהִנֵּץ :
 כִּי כִי חֶשֶׁק וְאַפְלָטָהוּ, אֲשַׁנְּבֶהוּ כִּי־רָע שְׁמִי :
 יִקְרָאֵנִי וְאַעֲנֶהוּ, עֲמוּ אֲנֹכִי בְּצָרָה, אֲחַלְצֶהוּ
 וְאֲכַבְּדֶהוּ : אֲדָךְ יָמִים אֲשַׁבְּעֶהוּ וְאִרְאֶהוּ
 בִּישׁוּעָתִי :

Gebed vóór het Wasschen.

אֲנִי יִי אֱלֹהֵי הַחֶסֶד וְהִרְחָמִים שְׁכַל־

אוֹרְחוֹתֶיךָ חֶסֶד וְאַמֶּת וְתוֹרָתֶךָ
 כָּל־הַ חֶסֶד וְאַמֶּת, וּבִרְאֵת הָעוֹלָם
 בְּחֶסֶד וְאַמֶּת וּמִתְנַהֵג עִם בְּרִיּוֹתָיו
 בְּחֶסֶד וְאַמֶּת, וְצִנּוּ לְהַתְעַסֵּק בְּחֶסֶד
 וְאַמֶּת : וּבִבְנֵי יִי"ר מִי יִי אֱלֹהֵינוּ
 שְׁתֵּאֱמָצְנוּ וְתַחֲזֹקְנוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכְתָּנוּ
 מִלְּאכֶת שָׁמַיִם לְהִיּוֹת עֹסְקֵנוּ בְּמִתִּים
 בְּחֶסֶד וְאַמֶּת בְּכָל־תּוֹרַת כּוֹנֵן
 הָעֲלִיּוֹנִים בְּקִדּוּשָׁתָם שְׁמִבְּנוֹתֵם
 בְּעֹסְקוֹת הַמִּתִּים בְּמִדְּרֹתֵם
 וּבְלִבֵּי־שָׁתֶם וּבִקְבוּרָתָם, אֲפִי שְׁלֹא
 יִדְעֵנוּ כּוֹנֵנָתָם לְכוֹן בְּהֵם, וְתִשְׁמְרֵנוּ
 שְׁלֹא נִבְשַׁל בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ וְתִקְיִים
 בָּנוּ לֹא יִאָּזֶה לְצַדִּיק כְּלָאוֹן, כִּי
 שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין, וְתִשְׁמְרֵנוּ מִכְּלָנוֹק
 וְתִקְלָה לְקַיִים בָּנוּ מִקְרָא, שְׁמֵר מִצְוָה

לא ידע דבר רע, ותעמוד לנו זכות
מצות נמילות חסד ואמת ולכל בני
ביתנו למלאת ימינו כטוב ובנעימים
בשיבה טובה, ואך טוב וחסד
ירדפנו כל ימי חיי ושבתנו בבית יי
לאורך ימים:

Bij de Tebilah zegt men:

חַרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וּטְהוֹרֶתֶם מִכָּל
טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֲרֶה
אֶתְכֶם: וְנֹאמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפַּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר
אֶתְכֶם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם לִפְנֵי יי טְהוֹרוֹ:

*Bij het plaatsen van den doode in de kist
zegt men:*

הִנֵּה מְקוֹם הִנֵּה מָלוֹן הִנֵּה מְנוּחָה הִנֵּה נַחֲלָה,
וְהוּא רְחוּם יִכְפַּר עוֹן וְלֹא יִשְׁחִית, וְהִרְבָּה
לְהַשִּׁיב אָפוֹ וְלֹא יַעֲזִיר כָּל-חַמְתּוֹ: וְסֵד עֵינֶיךָ
וְחִטְאַתְךָ תִּכְפֹּר:

רחיצת המת לאיש חסיד

מהר"ל הלל ז"ל

Orde voor het Wasschen van het Lijk,
bedoeld bij Art. 24 van het Reglement.

נוהגין את המת על הלוח כדי לרחצו אחד רחצת הלוח
נטולין אותו ואומרים בנסילתו:

*Men spoelt den daartoe bestemden waschbak
naar behooren af; men neemt den doode op,
onder het uitspreken van het volgende
gebed, en legt hem op den waschbak.*

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵי שְׁתַּרְתֶּם
עַל הַמֵּת הַזֶּה שֶׁהוּא בֶן אֲבֹרָהם יִצְחָק
וְיַעֲקֹב עֲבָדֶיךָ וְתִנּוּחַ נַפְשׁוֹ עִם הַצַּדִּיקִים בְּרוּךְ
מַחֲיֶה הַמֵּתִים וּמִמֵּית חַיִּים:

וְחֻרְקֵן עֲלָיו מִיַּם לֹא חַמִּים וְלֹא קָרִים אֲלֵא פוֹשְׁדֵן
וּמַתְחִילִין לַרְחוּץ הָרֹאשׁ תַּחֲלֶה ו' רַחֲצוֹת בּו' כֻּלִּים:
אֶחָד רַחֲצָה רִאשׁוֹנָה, וְשֵׁנִיָּה, וְשְׁלִישִׁית אֲחֵרִים:

*Men neemt lauw water, wascht daarmede het
hoofd zeven maal, nemende telkens eene
andere schep water. Na de eerste,
tweede en derde maal zegt men:*

ראשך עליך כבדמל ודלת ראשך בארזמן
מלך אסור ברהמים :

ברוך האל הגדול הגבור והנורא מוחל וסולח
לחטאים ולעונות מתי עמך ישראל
בתחנונים :

ברחצה רביעית וחמישית רוחצו במים נקיים וכששית
בעלי הדם ואומרים :

*Na de vierde en vijfde maal (met enkel water)
en de zesde maal met mirtenbladen ge-
wasschen te hebben, zegt men :*

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתסבב
מלאכי רחמים לפני המת הזה שהוא עבדך
בן אמתך ואהרן יי אלהינו ואלהי אבותינו
משכיל אל דל מלטהו מכל צרה ומיום רעה
ומדינה של גהנם ברוך גדול העצה ובעל
הרחמים :

ברחצה שביעית רוחצין את הראש במים קרים ואומרים :

*De zevende maal wast men het hoofd met
koud water en zegt daarna :*

יבא שלום ינוח על משכבותי :

ברוך עשה שלום במרומו לעבדיו וליראי שמו :

ואחר כך חוקן ג' רחצת בג' כלים :

*Thans wordt de baard drie malen (met drie
scheppen water) gewasschen.*

Men zegt bij de eerste maal :

"מה אדם ותדעהו בן אנוש ותחשבהו :

Bij de tweede maal :

ותחפרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו :

Bij de derde maal :

ליי אלהינו הרחמים והסליחות כי קטאנו לו :

ואחר כך רוחץ הלב והכטן והכתפות בג' כלים ואחר כך
ורועו הימנית מלפנים והשמאלית באחרונה בג' כלים
הימנית למעלה והשמאלית למטה ואומר :

*Het hart, de buik en schouders worden achter-
eenvolgende, met slechts 2 scheppen water
gewasschen; daarna de rechterarm van
binnen, de linkerarm buitenwaarts, de
rechterarm van boven en de linker-
arm van onderen, terwijl men zegt :*

ברוך הפורה עמו ישראל ממיני פורענויות

ברחמים :

ואחד כך רוחץ את החלצים והכוקי ירכים ככלי א ואחר
כך רוחץ כבשיו של לפניו ושל אחריו כמים אחרים
ככלי אחד ואומרים :

*Daarna wast men de lendenen, den omtrek
der heup (met slechts eene schep water),
de schaamdeelen en den anus, met eene
andere schep en ander water, en zegt :*

יהי רצון מלפניך " אלהי ואלהי אבותי שתזכור
זכות ברית קדש שבבשרנו ויהיה לו פריון
משריפת גהינם ותחלצנו : ברוך כורת הברית
ברחמים :

ויסיף ויאמר :

Verder zegt men nog :

ברחמים הסתר והעלם פשעי חמת הזה עבדך
ומשרפת האש תחלצנו כי הוא צריך
לרחמיך הרבים ואחרי " אלהינו טוב וסלח
לכל קוראך : ברוך גדול העצה ורב העלילה
ברחמים :

ואחד כך רוחץ את הארכבות ואת השוקים ואת
כפות הרגלים כמים אחרים ואומר :

*Daarna wast men de knieën, de schenkels,
de planten der voeten en zegt :*

רגלי צדיקים בגן ערן רכובות כי מקום ישרים
הוא רגלי חסידיו ישמור : ברוך המצדיק
צדיק וסולח לעונות חטא עמו ישראל ברחמים :

ואחד כך רוחץ פניו של כה ואמר :

*Hierna wast men het aangezicht onder
het zeggen van :*

פנים בפנים דבר " עמכם בחר מתוך האש :
אנכי עומד בין " וביניכם בעת ההיא :
ישא " פניו אליך וישם לך שלום :

וכשרוחץ פיו אומר :

Den mond wasschende, zegt men het volgende :

פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידת :

ומתחיל בקצה אצבעותיו ואומר :

Men wast de vingertoppen terwijl men zegt :

בידך אפקיק רוחי פדית אותי " אל אמת :

ורוחץ העינים ואומר :

Daarna worden de oogen gewasschen,
zeggende als volgt:

יִרְאָה רֵאשִׁית לוֹ כִּי שָׁם חִלְקֶת מְחֻקֵּק סָפוֹן :
עֵינָיו בְּיוֹנִים עַל אִפְיָי מִיָּם : בְּרוּךְ הַכֹּאֵד
לְמַתִּי עָמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּמִדַּת הַרְחָמִים :

ורוחן אפו ואומר :

Terwijl men den neus wascht zegt men :

אֶפֶס כְּמִגְדֵּל הַלְבָנוֹן : בְּרוּךְ הַנוֹתֵן רַחֲמִים
גְּדוֹלִים בְּרוֹכַת הַתְּנוּנִים לְמַתִּי עָמּוֹ יִשְׂרָאֵל :

ומשיכן אותו וזורקין על כל גופו מים דרכה כחד ואומרים :

Men giet ruim water (Thebilah) over
den doode zeggende :

וְזִרְקִיתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכָּל
טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּדוֹלֵיכֶם אַתְּהָר אֲתֶכֶם :
וְנֹאמֶר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֲתֶכֶם
מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יי טְהַהְרוּ :

ולובשין אותו החלוק ההתתון והמכנסים ואחר כך החלוק
העליון. ואחר כך הצניף ואחר כך מכסין את ראשו
ואת פניו. ואחר כך לובשין אותו הטלית :
ובשלושין אותו אומרים :

De kleeding geschiedt volgenderwijze: het
hemd, de broek, het bovenkleed en eindelijk
het hoofdhuisul, waarmede men nu het
hoofd en aangezicht bedekt. Terwijl
men daarna den doode met het
Taleth bekleedt, zegt men :

שׁוּשׁ אֲשִׁישׁ בִּי תִגַּל נַפְשִׁי בְּאֱלֹהֵי כִי הַלְבִּישְׁנִי
בְּגָדֵי יֵשַׁע מַעִיל צְדָקָה יַעֲטֵנִי כְחַתָּן יְכָהֵן
פֶּאֶר וּכְבֹלָה תַעֲרָה כְלִיָּה : וְאֹמֶר יִשִּׁימוּ צְנוּף
טְהוֹר עַל רֹאשׁוֹ וְיִשִּׁימוּ הַצְנוּף הַטְהוֹר עַל רֹאשׁוֹ
וְיַלְבִּישֻׁהוּ בְּגָדִים וּמִלֶּאךְ יי עוֹמֵד : כִּי בְּאֶרֶץ
תּוֹצִיא צְמַחָהּ וּכְגִנָּה זְרוּעֶיהָ תַצְמִיחַ בֶּן יי אֱלֹהִים
יַצְמִיחַ צְדָקָה וְתַהֲלֶה נֶגֶד כָּל־הַגּוֹיִם : וְנַחֲךָ יי
תְּמִיד וְהַשְׁבִּיעַ בְּצַחְצְחוֹת נַפְשֶׁךָ וְעַצְמַתֶּךָ יַחֲלִיץ
וְהָיִיתָ כְּגֵן רֵוָה וּכְמוֹצֵא מִיָּם אֲשֶׁר רָא יִכְזְבוּ מִיָּמָיו :

ונשאין את הכת כבית רחציתן לארנו וקורין :

Den doode van den waschbak opnemende, om
in de kist te leggen, zegt men :

וּמֹשֶׁה עֲלֶה אֶל הָאֱלֹהִים וְיִמְדָּא אֵלָיו יי מִן הָהָר
לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתִגִּיד

וַיַּחֲנֶה: יֵשָׁא "פָּנָיו אֵלָיֶךָ וַיִּשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם: יִלְכּוּ
 יוֹנְקוֹתָיו וְיִהְיֶה בְּזֵית הַזֶּה וְרִיחַ לוֹ כְּלִבְנוֹן: רֵאִיתִי
 וְהִנֵּה כְּנוֹרֹת זָהָב כָּלָה וְגִלָּה עַל רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה
 גִּדְּוֹתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְגִדְּוֹת
 אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁהּ: וְשָׁנִים זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד
 מִיָּמִין הַגִּלָּה וְאֶחָד עַל שְׂמָאלָהּ:

וּבְטַנְשִׁטִּין אוֹתוֹ אֹמְרִים:

*Men neemt de kist op, en onder een voor- en
 achterwaartsche beweging spreekt men de
 volgende woorden uit:*

וּבְכַבּוּעַ הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אוֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבְתַנּוֹת
 הַמִּשְׁכָּן יָקִימוּ אוֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהָזָר הַקָּרֵב
 יוֹמֵת: וְיִהְיֶה בְּנִסּוּעַ הָאָרוֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה
 "וַיַּפְּרוּצוּ אוֹיְבֶיךָ וַיִּנּוּכוּ מִשְׁנֵאֵיךָ מִפְּנֶיךָ: כִּי
 מִלֵּאבָיו יֵצֵא לְךָ לְשִׁמְרֶךָ בְּכִלְדָּרְכֶיךָ: עַל
 כַּפֵּים יִשְׁאוּנֶךָ פֶּן הִגּוֹף בְּאֶבֶן רִגְלֶךָ: לֹא הֵאֵמָה
 אֵלֶיךָ רָעָה וְנִגַּע לֹא יִקְרַב בְּאַהֲלֶיךָ: "אִישׁ
 מִלְחָמָה "שָׁמוּ: "לֶחֶם לָכֶם וְאֵהֶם תִּחְרִישוּן:

לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: אַתֶּם רֵאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לַמִּצְרִים
 וְאֵשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאֵבָא אֶתְכֶם אֵלַי:
 וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלַכַת כְּהֻנִּים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֱלֹהִים
 הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבַּר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּצְוּנוּ "וַיַּעֲשׂוּ
 לַעֲשׂוֹת אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לִידְרֹאֵה אֵת "אֱלֹהֵינוּ
 לְטוֹב לָנוּ פְּלִהִימִים לְחַיּוֹתֵנוּ בְּחַיִּים הַזֶּה:
 וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּי אֱלֹהֵיכֶם הַיּוֹם כְּלַכֶּם הַיּוֹם:
 לֹא אֲמוֹת כִּי אֲחִיהָ וְאֶסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה:

וּבְטַנְשִׁטִּין אוֹתוֹ כֹּארוֹן אֹמְרִים ג' פַּעַמִּים:

*Onder het leggen van den doode in de kist
 wordt drie maal gezegd:*

וְלֹא יָבוֹאוּ לְרֹאוֹת כְּבָלֶעַ אֶת הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ:

וְאַחֵר שָׁכַסוּ הָאָרוֹן אֹמְרִים:

Men dekt de kist dicht en zegt daarna:

הִנֵּה מָטָהוּ יִשְׁלַמְהָ שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב
 לָהּ מִגְּבוּרֵי יִשְׂרָאֵל: כָּלֶם אֲחָיו הָרַב
 מִלְחָמֵי מִלְחָמָה אִישׁ חָרְבוֹ עַל יָדָיו כִּפְתָּה
 בְּלִיּוֹת: יִבְרַכְךָ "וַיִּשְׁמְרֶךָ: יָאֵר "פָּנָיו אֵלֶיךָ